Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָואֶת-עֵשָׂו, שָׂנֵאתִי; וָאָשִים אֶת-הָרָיו שִׁמְמָה, וְאֶת-נַחֲלֶתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךְּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אֵל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לְבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתָיו וְלִשִּׁפּךְ בּוּז עָלָיו.

Now on the night I arrived My daddy said "Sake's Alive!"

5It's the meanest one that we've had yet ...

I grew up rough and mean ... My biggest kick was breakin' the rules ...

I'm here to tell you boys I was born to be bad

Did Esav Have Free Choice?

1. Rashi Bereishit 25:22

ויתרוצצו - רבותינו דרשוהו :לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

They struggled – our Rabbis explained this means 'running'. When she [Rivka] passed by doors of Torah of Shem and Ever, Yaakov ran and tried to come out. When she passed by the doors of idolatry Esav tried to come out.

2. Rashi Bereishit 25:23

ממעיך יפרדו - מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו:

From your womb they will separate – from the womb they separated, this one to his wickedness, this one to his perfection.

3. Rashi Bereishit 25:27

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

The youths grew up, and Esav was... - while they were children they were not recognisable by their actions, and nobody examined to see their nature. Once they turned thirteen this one separated to the Beit Midrash and the other one separated to idolatry.

4. Sanhedrin 91b

אמר לו אנטונינוס לרבי מאימתי יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת יציאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יציאה אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייעו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ.

Antoninus said to Rebbi, "When does the evil inclination begin to rule a person; from conception or from birth?" He replied, "From conception." [Antoninus] said to him, "If so, the foetus would kick its way out of the womb. Rather it must be from birth." Rebbi said, "This thing I learned from Antoninus, and Scripture supports him, as it states, "Sin crouches at the entrance."

Was the Blessing Fulfilled?

5. Bereishit 27:37

וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו, הֵן גְּבִיר שַּׂמְתִּיו לָךְּ וְאֶת-כָּל-אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים, וְדָגֶן וְתִירֹשׁ, סְמַרְתִּיו; וּלְכָה אֵפוֹא, מָה אָצֵשֶׂה בִּנִי.

והנכון בעיני.... כי עיקר זאת הברכה על זרעם. וישנים שלא הקיצו משנת האיוולת יחשבו כי אנחנו בגלות אדום ולא כן הדבר, רק אדום היה תחת יד יהודה. וכן כתוב: ויפשע אדום מתחת יד יהודה..... גם בימי הורקנוס הזקן שמם שומרי ירושלים והכניסם בברית מילה... ורומי שהגלתנו היא מזרע כתים... והיא מלכות יון בעצמה כאשר פירשתי בספר דניאל. והיו אנשים מתי מספר, שהאמינו באמונה חדשה, וכאשר האמינו בימי קוסטנטין שחדש כל הדת ולא היו בעולם שישמרו התורה החדשה חוץ מאדומיים. ג״כ יקראו היום אנשי מצרים ושבא וארץ עילם ישמעאלים. ואין בהם מי שהוא מזרע ישמעאל כי אם מתי מעט:

It seems correct to me... that the main blessing is for their descendants. Those who sleep, who never wake up from their foolishness, think that we are now in the exile of Edom. But this is not so. Edom was vanquished by Yehuda, as the verse states, "So Edom revolted from under the hand of Yehuda" (Divrei HaYamim 2 21:10).... Also in the time of Hyrcanus the Elder they were made the guards of Yerushalayim and he made them circumcise themselves... Rome who exiled us is descended from Kitim... which is the kingdom of Greece as I explained in Sefer Daniel. There were very few people who believed in the new religion, and when they believed, in the time of Constantine who rejuvenated the entire religion, there were very few people in the world who kept the New Testament, apart from the Edomites. Also today the people of Egypt, Sheva and Ileim are Yishmaelim. There are very few biological descendants of Yishmael amongst them.

7. Shmuel David Luzzatto Bereishit 27:401

ודע כי אדום האמור בתורה ובשאר ספרי הקודש הוא עם השוכן בין ים סוף וים המלח, ומעולם אין הכוונה על מלכות רומי ולא על אחד מגויי אירופה, וכל ימי עמידת הבית הראשון והשני לא נקראו בשם אדום רק בני עשו ממש, אבל אחר חרבן הבית החלו היהודים לקרוא למלכות רומי בשם אדום, והיה זה מפני שהאדומים היו על הרוב צוררים ישראל, על כן היה שם אדום שנוא ומתועב אצלנו, ובפרט אחר שמלך הורדוס שהיה אדומי הרע לישראל מאד, וכשנחרב הבית ביד הרומאים, עברה שנאת היהודים מאדום לרומי, על כן (וגם מפני היראה) כינו את רומי בשם אדום ; ואין הכוונה כלל על בעלי האמונה החדשה, אלא על מלכות רומי שהחריבה את ביתנו, ועל כל המקומות שפשטה שם מלכותם ולשונם. ואל תשמע לדברי ראב"ע שאמר כי בעלי האמונה החדשה נקראו אדום מפני שהראשונים שהאמינו בנוצרי היו מבני אדום ; כי אמנם כל זה שקר וכזב, כי הראשונים שהאמינו בנוצרי היו יהודים ויונים ורומאים, לא אדומים, ושם אדום הוא כינוי לרומאים ולעמים אחרים מצד שהיו בימים ההם תחת ממשלת הרומאים, ולא מצד אמונתם.

And know that Edom mentioned in the Torah and other holy books [of Tanach] refers to the nation which dwells between the Reed Sea and the Dead Sea, and it was never the intent to refer to the kingdom of Rome nor any of the nations of Europe. And all of the days the First Temple stood, and the Second [Temple], the only one called Edom were the actual descendants of Esav. However, after the destruction of the [second] Temple, the Jews began to call the kingdom of Rome by the name Edom. And this was because in general, the Edomites tormented Israel, and therefore the name Edom was hated and detested by us. And specifically, after Herod reigned, who was an Edomite and was very bad to Israel. And when the Temple was destroyed at the hands of the Romans, the hatred of the Jews passed from Edom to Rome. Therefore (and also because of fear), they nicknamed Rome with the name Edom. And the intent is not at all to the people of the new faith [=Christians], but rather to the Roman Empire which destroyed our Temple, and to all the places that their rule and language extended.

And do not listen to the words of Ibn Ezra who said that the people of the new faith are called Edom because the first ones who believed in the Nazarene were from the people of Edom. For this is falsehood and lies. The first one who believed in the Nazarene were Jews, Greeks, and Romans, not Edomites. And the name Edom is a nickname for the Romans and to other nations from the aspect that they were, in those days, under Roman rule, and not because of their [Christian] faith.

¹ Translation Josh Waxman (parsha.blogspot. com)

וַיָּשֶׂם בָּאֱדוֹם נְצִבִּים, בָּכָל-אֱדוֹם שָׂם נְצִבִּים, וַיְהָי כָל-אֱדוֹם, עֲבַדִים לְדַוְד.

And he put garrisons in Edom; throughout all Edom he put garrisons, and all the Edomites became servants to David.

9. Josephus *Antiquities of the Jews* book 13:254²

Hyrcanus took also Dora and Marissa, cities of Idumea, and subdued all the Idumeans; and permitted them to stay in that country, if they would circumcise themselves, and make use of the laws of the Jews; and they were so desirous of living in the country of their forefathers, that they submitted to the use of circumcision, and of the rest of the Jewish ways of living; at which time therefore this befell them, that they were hereafter no other than Jews.

Esav is the Progenitor of Rome

10. Avoda Zara 11b3

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי מתקל [רי] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו מסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין.

Said Rav Judah in the name of Samuel: They have yet another festival in Rome [which occurs] once every seventy years. Then a healthy man is brought and made to ride on a lame man; he is dressed in the attire of Adam, on his head is placed the scalp of R. Ishmael, and on his neck are hung pieces of fine gold to the weight of four zuzim, the market places [through which these pass] are paved with onyx stones, and the proclamation is made before him: 'The reckoning of the ruler is wrong. The brother of our master is an impostor! Let him who will see it see it; he who will not see it now will never see it. Of what avail is the treason to the traitor or deceit to the deceiver!'; and they concluded thus: Woe unto the one when the other will arise.'

11. Rashi Avoda Zara ibid.

אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו

The brother of our master is an imposter – The brother of our master Esav is an imposter. This refers to Yaakov who deceived Esav and tried to take the blessings to have dominion over his brother.

12. Avoda Zara 10b

א״ל אתינא לעלמא דאתי א״ל אין א״ל והכתיב לא יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת״ל לבית עשו בעושה מעשה עשו א״ל והכתיב שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה א״ל מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה

² Translation by William Whiston

³ Translation Soncino Talmud

כי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי... עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו.

When R. Dimi came he said: Thirty-two battles did the Romans fight against the Greeks and could not prevail against them until the Romans made an alliance with the Israelites. And these were the conditions made with them: If the kings are [chosen] from among us, the princes should be chosen from your midst, and if the kings are chosen from among you, the princes shall come from our midst... For twenty-six years did the Romans keep faith with Israel, thereafter they subdued them. What scriptural support did they have for their former attitude and what for the latter? To the former may be applied the words: Let us take our journey and let us go. And to the latter may be applied the words: Let my lord now pass before his servant.

14. Rashi Bereishit 25:23

שני גויים בבטנך - גיים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים:

Two nations in your womb – it is written as 'two princes'. This refers to Antonius and Rebbi, who never lacked raddish or horseradish from their table, neither in summer nor in winter.

Esav/Edom/Rome Represents Christianity

15. Kiddushin 18a

א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר.

Rabbi Yochanan said, "The scriptural source that a non-Jew inherits his father is "For I have given Esav Mount Seir as an inheritance." Perhaps [Esav is different because he is] a rebellious Jew.

16. Abarbanel Yishaya 35 (p. 172)

וכבר נמצאו דמויים מתייחסי בין הרומיים וישראל כמו שהיה בין עשו ויעקב. הראשוי שכמו שהשתתפו עשו ויעקב מפאת אביהם ואמונתם בכה אמונת הנוצרים והישראלים משתתפים בשאב אחד לכלם באמונתם הוא אלהי האלקים כי כלם היו משערים במציאות הסבה הראשונה ופונים אליה בלתי עובדים לכוכבים ולשרים העליונים וגם תורה אחת להם לפי •שאלו ואלו קיימו וקבלו תורת משה לאמתית:...

והנה חכמי האמת קבלו שנפש עשו נתגלגלה בנפש ישו הנוצרי... ואולי שעל זה נקרא ישוע שאותיותיו הם אותיות שם עשיו במילואו ומפני זה כל המחזיקים בדתו ואמונתו ועובדי׳ אותו היה ראוי שיקראו בני אדום כיון שישו הוא עשו ועשו הוא אדום והנה ברומי היתה התחלת הדת הזאת ושרשה וקיסרי רומי ומלכי הנוצרים קבלו אותה ראשונה ולכן כל הנוצרים המאמינים בדת ישו הם בלי ספק בני אדום בני עשו.

Biblical Esav Is a Metaphor for Evil

17. Malachi 1:3

ָוְאֶת-עֲשַׂוֹ, שַׂנֵאתִי; וָאַשִּׂים אֶת-הַרֵיו שְׁמַמֶּה, וְאֵת-נַחֲלַתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבֵּר.

But Esav I hated, and made his mountains desolate, and gave his inheritance to the jackals of the wilderness.

18. Rabbeinu Yonah Shaarei Teshuva 3:218

אבל האיש אשר תדע ובחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו, ותמיד יתיצב על דרך לא טוב. מצוה לספר בגנותו ולגלות על חטאותיו. ולהבאיש בעלי עבירות בעיני בני אדם. ולמען תגעל נפש השומעים את המעשים הרעים.

But a person about whom you know, after you have examined his deeds, that there is no fear of G-d before him, and he always chooses the path which is not good – it is a mitzvah to speak bad things about him and to reveal his sins; to make a sinner appear rotten in the eyes of others in order that the souls of those who listen will recoil from such evil deeds.

19. Chofetz Chaim Hilchot Lashon HaRa 4:7

ּוְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ, עַם שָׁאִתְּךּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אַל תּוֹנֵהוּ בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁת לִבּוֹ לִדְבַד ה׳, מָתָּר לִהַכְלִימוֹ בִּמַעַלֶלָיו וּלָהוֹדִיעַ תּוֹעַבוֹתָיו וְלִשִּׁפּּךְ בּוּז עָלָיו.